По конфіскаті другий наклад.

Ч. 39. Pocztowa należytość opłacono ryczałtem. Львів, неділя 5. жовтня 1930 р. Рік XXXII.

# СВОБОДА

СЕЛЯНСЬКА ГАЗЕТА

Орган Українського Національно-Демократичного Обєднання.

Виходить що тижня в неділю.

Адреса редакції і адміністрації „Свобода“, Львів, Ринок 10, II. пов.

Телеф. Редакції: 29-41.

ПЕРЕДПЛАТА виносить в краю: місячно 80 сот., чвертьрічно 2 зол. 20 сот. В Америці 2 дол. річно. Зміна адреси 50 сотиків. Поодиноке число коштує 20 сот.

Телеф. Друкарні: 29-26.

## Так хоче нарід.

Уявім собі зібрання в селі, яке є під владою московських більшовиків. На зібрання приїхали якісь „ґраждане“ з міста, більшовицькі урядники. Їм наказано, що вони мусять перевести постанову села про те, що всі господарі зрікаються своїх господарств і переходять на збірну, комуністичну господарку. Ставлять питання так, що хто є проти, той виступає проти радянської влади. Бути проти влади — значить приготовитись у далеку дорогу на Соловецькі острови чи на іншу каторгу, а то й на другий світ. Внесення урядників проходить серед тяжкої гробової мовчанки селян, яких серця кервавляться з жалю і болю. Від них забірають те, що було для них найбільшим добром — землю. З господарів роблять їх батраками, наймитами на своїй-же землі. А потім ще й пишуть по ґазетах і запевняють весь світ, що — „так хоче нарід“.

Коли людина не має своєї волі і мусить коритися насильству — це страшне. Але ще страшніще, коли наслідки того насильства приписується тійже людині, що ніби то вона сама того хоче. Трудно собі уявити, як можна свідомо проти своєї власної волі самого себе нищити, руйнувати. А так воно є з поневоленою людиною. Її нищать та ще й кажуть, що вона сама собі цього бажає. Бо за неї говорять ті, що її нищать, а в неї немає стільки сили, волі й уміння, щоби проти цього запротестувати. Те саме є і з поневоленим народом.

Скажемо, що головою муру не розібєш. Добре. А що, коли людина може висказати чи виявити свою волю навіть без страху за те, що її знищать, але не виявляє її і тим створює тяжкі умовини свого життя? Як таку людину назве кожний з нас? — Як би хто її не назвав, то та назва не буде ні гарною ні приємною. Проте таких людей є багато, а українці займають між ними не останнє місце.

Недавно мали ми на Волині доповняючі вибори. До тих виборів стало 30, а декуди менше 20-ти виборців на 100. Чи тих 70 чи 80 виборців на 100, які в день виборів не сповнили свого обовязку, не знали, що таке вибори? Чи може всі вони послухали панів з 1-ки і тому не голосували? Чи вони всі були прихильниками панської одинки?

Безперечно, що всього було по трошки, але найбільше було таких, що вже розкусили одинку і не були її прихильниками. А багато не пішло до виборів тому, що не всі українці йшли разом, що сварились між собою. Але факт остає фактом: люде не скористали з можливости виявити свою волю. А потім писали польські ґазети: „Лише польський елемент зуміє викликати політичну активність пасивних мас людности“. Отже й мовчанку народу також пояснюють волею, бажанням народу не того, чого він дійсно бажає, що проповідують свої люди, але чогось іншого, що можуть подиктувати чужі люде. Вони, ті чужі люде кажуть про свої вчинки, що вони є згідні з волею народу: так хоче нарід.

Є це дуже сумне явище з такими-ж сумними наслідками, коли хтось зовсім непокликаний підшивається під волю народу і коли до цього дає причину таки сам нарід. Це признає кожний. А коли так, то чи може нарід бути до цього байдужим? Особливо, коли зовсім не треба розбивати головою муру? — Ні! І цим разом, при цих виборах наш нарід мусить це підтвердити чином.

Зневіра, знеохота грає дуже велику ролю в житті людини чи народу. А в житті нашого народу завсігди було дуже багато причин для зневіри а тим більше для знеохоти. Найбільшою причиною цього було те, що кожний розумів, що українці можуть успішно радити собі в горю лише спільними силами, а тут всі між собою сварилися. **Нарешті ми дочекалися хвилі, коли втихла сварка в українському національному таборі і всі українці йдуть до виборів разом.** Це напевно вижене зпід багато-багато стріх знеохоту і підскаже людям піти до виборів. А там має виявитися воля українського народу: хто має його заступати перед державою і світом. Це має бути дійсна його воля в межах цих виборів.

Ми вже писали, що вибори будуть відбуватися серед тяжких умовин. Чи нарід дасть собі з ними раду чи ні, але на вислід виборів потім скажуть: так хоче нарід. Мусимо це памятати.

Помимо найтящих умовин все таки є можливість скористати з прав, які запевнює закон. Треба лиш хотіти з них скористати. Бо все-ж таки ніхто тут не буде, принайменше не має права слідкувати за тим, хто яку картку кине до виборчої урни. Отже **коли всі українці йдуть тепер разом, то хай-же так поставляться при виборах, щоби з повним правом можна було потім сказати: так хоче нарід.**

## Тяжка проба.

пише „Діло“ з 27. 9. ц. р. так:

„Коли невідомі підпольні чинники допускалися чи допускаються протизаконних актів, коли тим нарушують публичний спокій і безпеченство, — тоді всяка влада покликана до того, щоби з такими явищами боротися, щоби боронити порядку, щоби винних у його нарушенні потягати до карно-судової відповідальности. Все це в порядку і в повній згоді з льоґікою. Так у світі все було і так буде. Але коли найвідповідальніші в державі за публичне безпеченство і порядок чинники, що розпоряджають слідчим апаратом і численними орґанами безпеченства, проводять ліквідацію саботажів і їх спричинників таким чином, що населення тікає в ліси зі страху перед орґанами безпеченства — то в такому випадку маємо до діла з якимсь щонайменше небувалим та нечуваним у сучасній добі непорозумінням, яке може стати тільки джерелом великанського лиха, необчислимого у своїх шкідливих наслідках для обох народів: українців і поляків“.

„На нещасній нашій землі відбуваються тепер події, що важким каменем ляжуть на все її життя протягом цілих десятиліть. Старі, старезні рани відживають і збогачуються новими, що будуть ятритись до віку. Хто за все те несе відповідальність?“

## У Східній Галичині єдиний польський фронт.

Зараз по розвязанні сойму писало санаційно-ендецке „Слово Польскє“ у Львові, що патріотизм і державна думка наказує всім полякам оборону „кресів“, або інакше — клич одної польської лісти на „кресах“.

В телеґрамах з Варшави з дня 18. ц. м. читаємо: „На терені Сх. Галичини, з огляду на відомі тамошні останні події, має утворитися одностайний польський виборчий бльок без огляду на політичні відтінки“.

Натиск на спільний польський бльок (лише у Сх. Галичині) йде згори. Бльок проповідує головним чином санація. Тому, що санація далася добре в знаки польській опозиції, трудно було надіятися на повний успіх її пропаґанди. Але дещо цим таки добуто.

Тепер вже можна рахувати, що одноцілого польського бльоку не буде навіть у Сх. Галичині. Зате тут таки ліквідується одну польськьу виборчу лісту і до виборів стане дві лісти — з одного боку санація, а з другого центролів і ендеки. Помимо великих розходжень обох останніх ґруп вони стануть до виборів спільно, щоби лиш провалити санацію.

Таке виборче порозуміння центроліву й ендеції з метою оборони „кресуф“ має бути на всіх наших землях під Польщею. Рівночасно, коли вже не далося створити одноцілого польського виб. бльоку, то поляки мають так покерувати справами, щоби нігде на наших землях не було більше, як дві лісти. Не виключена тиха співпраця всіх трьох ґруп. Поговорюють, що подекуди зовсім не будуть поляки себе взаїмно поборювати, щоби не ослаблювати польського „стану посідання“ на кресах. Тому ми українці берімся добре до праці, щоби на наших землях не стратити свого „стану посідання“.

## Засідання Центрального Комітету УНДО.

В пятницю, 26. вересня ц. р. відбулося у Львові засідання Центрального Комітету Українського Національно - Демократичного Обєднання, присвячене переважно справам надходячих виборів. Полагодивши все найважніше та нетерпляче проволоки, Центральний Комітет наділив Екзекутиву партії широкими повнова-

**Вді 27-го вересня вже виложені виборчі лісти до публичного перегляду. Кожний виборець українець мусить перевірити, чи є в лісті записаний, а коли ні, то мусить внести реклямацію щоби його вписали. Так само, колиби хто на нашу шкоду був неправильно записаний у лісті, треба внести реклямацію, щоби його викреслено. В першу чергу лежить це на обовязку наших виборчих комітетів.**

# Як успокоюють край?

До тернопільського воєводи Мошинського ходила українська депутація під проводом адв. д-ра С. Барана. Одначе урядові чинники вважають виновниками теперішних подій українську інтелігенцію, що своїм впливом не припинила саботажів, а воєвода заявив, що як підпали будуть дальше тревати, зарядить ще гострійші міри.

Подібні події творяться в **Підгаєччині**, де також арештовано кількасот осіб, між іншими **бувшого посла Яворського, якого тяжко побито.** Важко стогне також ціла **Рогатинщина**, яка представляє один великий образ знищення. Арештування йдуть в **Бучаччині, Бережанщині, Станиславівщині, Бобреччині**, особливо **Ходорівщині**, дальше в **Рудеччині, Калущині, Дрогобиччині, Самбірщині**, де між іншими інтелігентами арештовано б. посла Максимовича, **Яворівщині та Перемищині.** В інших повітах поліція також не дармує.

Скрізь нищать українське добро, замикають читальні, розвязують Соколи, Луги, Пласти. В одній Дрогобиччині **влада розвязала 13 читалень.**

## В обороні сільського населення.

**Голова Українського Національно-Демократичн. Обєднання д-р Дмитро Левицький вислав до голови Ради Міністрів у Варшаві у звязку з побутом польської кінноти у підльвівських селах телеграму такого змісту: „Пан Голова Ради Міністрів — Варшава. В днях до 16. вересня ц. р. 14-ий полк уланів переїхав через села Гаї, Германів і Підберізці львівського повіту, та Романів, Городиславичі і Грусятичі бобрецького повіту. Селяни повідомляють, що закватировані там військові відділи стягали формально контрибуцію. Побито людей, з яких частину треба було перевести до шпиталю. Прошу видати ласкаво наказ розслідити справу. Адвокат д-р Дмитро Левицький.**

—o—

## Пласт заборонений.

В пятницю, 26. вересня політична поліція у Львові перевела коло 40 ревізій у членів Пласту та його домівках. Пильно ревідувала особливо дівочі відділи при гімназії Василіянок і семинарі. Забрала пластові книжки та акти, а головну домівку Пласту замкнула й опечатала.

Подібні ревізії були в інших містах, а в слід за тим всі три воєвідства заборонили діяльність українського Пласту.

—o—

## Ревізії в канцелярії УНДО.

В понеділок, 21. вересня ц. р. між год. 5.35 і 7.40 вечором перевела поліція основну ревізію в кімнатах канцелярії Центрального Комітету УНДО. В присутних у тому часі в канцелярії осіб, а саме: пп. ред. Пеленського, Тершаківця, д-ра Стахова, дир. Навроцького, ред. В. Мудрого, Кедрина, О. Боднаровича, В. Кохана й ін. переведено особисту ревізію. При ревізії заквестіоновано в канцелярії цілу низку всяких матеріялів, що відносяться до організаційних і передвиборчих справ. В часі ревізії був присутний голова партії д-р Дмитро Левицький. В годину пізніше відбулася друга ревізія — при чому в міжчасі зійшлося до канцелярії УНДО щекількох поважних діячів, як б. посол Хруцький, д-р Марітчак і ін. Опечатано всі шафи й столи.

—o—

## Сучасні образки.

В Заліщиччині поліціян Вацек арештував гімназиста Мих. Боднара під закидом саботажу. Коли його вели до Заліщик, Боднар пустився втікати, а тоді Вацек застрілив його. Тіло його забрали до трупарні в Добрівлянах.

В селі Дарахові кинув хтось між товпу людей ручну гранату, яка вибухла і покалічила 12 осіб. Арештовано Яна Тарновича з Тютькова.

В Коломийщині переїхав поспішний потяг Дм. Шетендика з Товмачика, що робив варту перед саботажами. Машина волікла його 300 метрів.

—o—

## Пускають з димом.

В останніх двох тижнях були знову численні випадки підпалів на фільварках у Сх. Галичині. Згоріли стирти збіжа і паші, а декуди стодоли та шопи зі збіжем та рільничими знарядами. Між іншими були більші або менші пожежі в **Костельниках** пов. Бучач, в **Шилах** пов. Збараж, в **Грималові** пов. Скалат, в **Красівці, Курівцях, Сущині і Ходачкові Мал.** пов. Тернопіль, в **Більчу Зол.** пов. Борщів, в **Середци** пов. Львів, в **Тудоркович**ах і **Жнятині** пов. Сокаль, в **Церівці** пов. Зборів, в **Підкамені** пов. Рогатин, в **Соснові** пов. Підгайці, в **Радиличах** пов. Дрогобич. Крім того згоріло збіже і будинки польських кольоністів у **Трибуховій** пов. Бережани, в **Грибовичах** пов. Львів, в **Гаях** пов. Львів, в **Рибнім** пов. Станиславів, в **Голендрах** пов. Підгайці, **Слобідці Лісній** пов. Коломия і т. д.

Дальше доносять про пожежі на фільварках в **Кугаєві** пов. Львів, в **Завидівцях** пов. Городок, в **Лисівцях** пов. Зборів, в **Купчинцях** пов. Тернопіль, в **Заваловї** пов. Підгайці, в **Любіні Вел.** пов. Городок, в **Затишині** пов. Підгайці, **Рожнятині** пов. Бучач, в **Рудках** пов. Підгайці, в **Саваринці** пов. Броди.

—o—

## Під увагу читачам.

**Минулого тижня постигла „Свободу" конфіскага, але так пізно, що при святі, яке випало в суботу, неможливо було видати другий наклад. Тому нинішнє число „Свободи" вийшло за оба тижні нараз.**

# Нищать українське добро.

У відповідь на підпали фільварків і польських осель невідомі люди нищать українське добро. В **Демянові** пов. Рогатин хтось підпалив стирту зі збіжем, дві стирти пшениці, стирту сіна і солому на шкоду о. Миколи Лисика. В **Озірній** згоріли наслідком підпалу стіжки зі збіжем і сіном на шкоду гр.-кат. пароха о. Яновича. В **Глубічку Вел.** пов. Тернопіль спалено дві стирти соломи й одну стирту конюшини у о. М. Винницького.

На **Левандівці** під Львовом згоріли через неосторожність робітників поляків дві дошки в будинку „товажиства школи людовей". Поляки приписали це українцям і найближчої ночі вибили шиби в будинку „Рідної Школи", в українській захоронці, кооперативі, касі, читальні та в хаті учителя В. Манька.

В ночі на 21. вересня вибухла бомба в приватній школі ім. князя Льва під управою „Рідної Школи" у **Львові.** Школа находиться на горішному Личакові, недалеко касарні 14. п. уланів. Бомба була підложена в шафі і знищила внутрішне урядження й стіну одної салі. Найдено другу бомбу, що на щастя не вибухла.

В ночи на 24. вересня під монастирем оо. Студитів на **Знесінню** під Львовом явилися якісь 4 людці і вистрілами з револьверів побудили його мешканців. Монахи вибігли на двір і в цій хвилині вибухла бомба, яка на щастя не ушкодила ні будинку ні деревляної церковці. Після вибуху втікаючі злочинці стріляли кілька разів в сторону монастиря. Монахи найшли під домом ще одну бомбу, яка не вибухла лише тому, що пальник передчасно погас.

В **Радиличах** пов. Дрогобич кинув хтось до української кооперативи дві бомби, які вживають при війську. Бомби не вибухли. Поліція веде слідство, але з яким успіхом, не знати.

Під домом читальні „Просвіти" в **Збоїсках** коло Львова вибухла бомба, що знищила внутрішне уладження та одну стіну. Поліція арештувала голову цеї читальні, Л. Гошовського, підозріваючи, що це його вчинок.

# Розвязують українські школи.

В понеділок, 22. вересня в часі науки прийшла до 7-клясової вселюдної школи „Рідної Школи" ім. М. Шашкевича в **Станиславові** поліція під проводом комісаря і приказала управі школи звільнити від науки дітей, бо „школа розвязана". По звільненні дітей поліція перевела по всіх кімнатах і в канцелярії ревізію, забрала всі шкільні акти і кілька мап, опісля цілу школу опечатала.

Школа ім. М. Шашкевича існує вже 20 літ, а цього року було вписаних 270 дітей.

Опечатання будинку унеможливлює одночасно науку фахово-доповняючій школі „Рідної Школи" в Станиславові, яка була поміщена в тому самому будинку.

Міністерство освіти розвязало українську приватну гімназію „Рідної Школи" в **Рогатині**, заряджуючи рівночасно, що шкільна молодь від І. до III. кляси з цеї гімназії може записатися до якоїнебудь польської гімназії, а непідозрілі ученики кляс IV. до VIII. можуть бути приняті за дозволом шкільної кураторії також тільки до польських гімназій, але поза Рогатином і Тернополем. Розвязана гімназія числила поверх триста учеників і учениць.

Те саме міністерство розвязало державну гімназію з українською викладовою мовою в **Тернополі**, видаючи одночасно подібний розпорядок як в справі розвязаної рогатинської гімназії.

У звязку з розвязанням цих обох гімназій міністер освіти оголосив пояснення, що школа повинна виховувати учеників до згідного співжиття всіх горожан і примірної служби державі. Тимчасом часть учеників українських гімназій настроєна неприхильно до польської держави, головно в Тернополі і Рогатині. Вони брали участь в підпалах польських фільварків. Міністер загрозив те саме іншим українським школам, якщо не буде поправи.

# Солідарний голос політ. партій про події в краю.

## КОМУНІКАТ.

Центральний Комітет Українського Національно-Демократичного **Обєднання** на засіданні в дні 25. ц. м., Головна Управа Української Соціялістично-Радикальної Партії на засіданні в дні 26. ц. м. і Центральний Комітет Української Соціял-Демократичної Партії на засіданні в дні 28. ц. м. у звязку з подіями на терені Галицької Землі після взаїмного порозуміння прийняли одноцушно такі постанови:

1. а) Стверджується, що орґанізоване в політичних партіях та громадсько-суспільних, культурних і господарських установах українське громадянство не може нести збірної відповідальности за вчинки, виконувані таємними конспіративними орґанізаціями чи окремими особами, котрі ані не підлягають ані не можуть підлягати ніякій громадянській контролі;

б) Зокрема в справі масових пожеж, які рівночасно вибухали так само і на корінно польських етноґрафічних землях, які то пожежі спершу навіть польська преса приписувала виключно асекураційні спекуляції а які й потім на нашій території самі урядові чинники лише частинно відносили на рахунок української конспіративної орґанізації, — стверджується, що, поскільки вони справді є ділом українських рук, то вони з національного погляду безцільні, позбавлені політичного змислу та неоправдані навіть ніякими революційними мотивами;

2. а) Тому рішуче протестується проти перекидання законом недопустимої збірної відповідальности і відплати за всі ті акти на невинне і безборонне сільське й міське населення та проти нагінки польської преси і ріжних польських орґанізацій на все українське населення;

**3. Взивається всіх українських громадян зберігти в нинішні важкі дні рівновагу духа, не піддаватися зневірі, не відтягатися від громадської праці та ще дужче обєднуватися біля свого національно-політичного проводу.**

ЗА ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНОГО ОБЄДНАННЯ:

*Д-р Дмитро Левицький*, голова — *Д-р Любомир Макарушка*, головний секретар;

ЗА ГОЛОВНУ УПРАВУ УКРАЇНСЬКОЇ СОЦІЯЛІСТИЧНО-РАДИКАЛЬНОЇ ПАРТІЇ:

*Д-р Іван Макух*, голова — *Д-р Матвій Стахів*, головний секретар;

ЗА ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ СОЦІЯЛ-ДЕМОКРАТИЧНОЇ ПАРТІЇ:

*Д-р Лев Ганкевич*, голова — *Іван Квасниця*, головний секретар.

## З передвиборчого руху.

**Радехівщина.** Дня 14. вересня ц. р. відбулася в селі Полове виборча нарада. Проводив б. посол о. Пелліх, який здав звіт з діяльности Укр. Парл. Репрезентації та вказав на ті кличі, з якими слід українцям йти до виборів. При останніх виборах мали в селі Половім деякий вплив сельроби, але тепер настрої села змінилися, а навіть колишні проводирі сель-робу схиляються в національний бік. На нараді рішили піти масово до виборів і голосувати на національну лісту.

**Грималівщина.** Дня 14. вересня ц. р. відбулися в Грималові в Народньому Домі перші повітові передвиборчі збори. На збори явилося понад 300 осіб. Проводив голова Пов. Народнього Комітету Олександер Пісецький. Реферат про політичне становище українського народу виголосив д-р Гриць Олійник (УСРП) з Грималова, а виборчу ординацію пояснив Ол. Пісецький. Збори ухвалили одноголосно домагатись обєднання УНДО і УСРП у спільному виборчому бльоку і вибрали виборчий комітет, який має занятися підготовкою до виборів.

**Львів.** Заходом Народньої Орґанізації Українців м. Львова створено у Львові станові виборчі комітети: ремісників, міщан, робітників, трудової інтелігенції, українських робітниць і дозорців. На сходинах 19. вересня ц. р. всі ці комітети злучилися в один **Обєднаний Український Виборчий Комітет на місто Львів.** Головою цього комітету вибрано п. А. Березовського, а секретарем п. А. Добрянського. Винесено між іншим резолюцію, в якій вітається заключення виборчого бльоку Укр. Нац.-Дем. Обєднання і Укр. Соц.-Рад. Партії та одобрюється дальші заходи в напрямі зеднання всіх українських сил у Львові і в краю. В справі фондів до виборчої акції ухвалено відкликатися до жертвенности українців-громадян м. Львова. Жертви належить складати на руки скарбника виборчого комітету п. Льва Новосада вул. Словацького ч. 6.

## Арештування українських послів.

Тернопільська поліція арештувала 19. ц. м. бувшого посла з тернопільської округи Антона **Кунька**, селянина з Чернигова Руського пов. Тернопіль. Він приїхав був до Тернополя в особистих справах і тут арештували його аґенти політичної поліції. За що, ніхто не знає. Після переслухання арештованого мають відставити до військової вязниці в Берести над Бугом.

В Холмі арештували б. посла Павла **Васильчука**. Причиною арештування є те, що Васильчук нібито зневажив одного державного службовця перед кількома місяцями. Арештований вийшов, як відомо, послом з державної листи 18-ки.

Дотепер є увязнені отсі бувші українські посли: 1) Володимир Целевич, 2) Дмитро Палів, 3) Іван Ліщинський, 4) Степан Кузик, 5) Іван Заваликут, 6) Олександер Вислоцький, 7) Антін Кунько, 8) Павло Васильчук — всі з УНДО і 9) д-р Осип Когут (радикал).

В останньому часі арештовано ще б. українських послів: Олексу **Яворського** та Івана Максимовича, обох з УНДО.

—o—

## Засуд бувшої посолки.

В Люблині відбувся судовий процес бувшої посолки Космовської з польської партії Визволєне. Закинули їй зневагу польської влади, якої допустилася на вічу 14. вересня, назвавши маршалка Пілсудського і його правління **божевільним.** Процес викликав велике заціклавлення серед всего польського громадянства, бо це перший випадок, що такі слова впали на публичному вічу і то з уст жінки.

Не помогла оборона Космовської, що покликувалася на свою патріотичну діяльність за часів царської влади. Її засудили на 6 місяців вязниці, але що прокуратор і оборона зголосили апеляцію, її випущено за грошевою кавцією на волю.

—o—

# Український виборчий бльок.

**Подається до відома, що дня 18. вересня ц. р. президії партій Українського Національно-Демократичного Обєднання і Української Соціялістично-Радикальної Партії ПІДПИСАЛИ УМОВУ ПРО ЗАКЛЮЧЕННЯ ВИБОРЧОГО БЛЬОКУ ПРИ НАЙБЛИЖЧИХ ВИБОРАХ.**

**В понеділок 29. вересня президії партій Українського Нац.-Дем. Обєднання і Української Соц.-Радик. Партії підписали з президією Української Соц.-Демократичної Партії протокол порозуміння у справі спільного Виборчого Бльоку.**

Президія УНДО:

Д-р Дмитро Левицький, голова. — Д-р Любом. Макарушка, головний секретар.

# В обороні українського народу.

У справі теперішніх подій на нашій землі інтервенювали в четвер мин. тижня у львівського воєводи спершу голова Українського Національно-Демократичного Обєднання **д-р Дмитро Левицький**, а пізніше Високопреосвященний митрополит **Андрей Шептицький** разом з Преосв. епископом-помічником **о. д-ром Бучком.**

# НОВИНКИ.

— **Доріжня росте.** З днем 16. вересня управа сільного монополю піднесла ціни соли на 4 прц. Біла сіль коштує тепер 36 с. за кільограм, темна 26 с. Подорожів також шлеський вуголь, якого ціна підскочила з 60 зл. на 64 за тону.

— **Перетинають дроти.** Коло громади Станиславівка недалеко Мостів Великих хтось перетяв телеґрафічні дроти, що лучать це місто з Львовом. Перетято також дроти коло Колотівки на лінії Тернопіль-Бережани.

— **Страшна буря з градом** перейшла понад сокальським повітом в ночи на 15. вересня і наробила великої шкоди в Кристинополи, Новім Дворі, Белдюсі і інших селах. Вихор знищив багато будинків і дерев, а град наробив шкоди в городах і на полях. Згинуло також багато худоби.

— **Летунська катастрофа.** Коло Скнилова під Львовом упав військовий літак з двома летунами і розбився на дрібні части. Оба летуни тяжко потовклися.

— **Три смертні присуди.** В Люблині засуджено на кару смерти трьох комуністів Сосновця, Кагана і Небеского, що на партійний приказ убили Давида Сєдляржа з Радимна.

— **Обікрали касу.** До кредитового товариства в Туринці, пов. Жовква вломилися злодії й вкрали поверх 500 зол., 200 нім. марок і 400 чеських корон.

— **Знущання при війську.** Перед військовим судом у Лодзі закінчилась розправа проти капралів 10. полку артилерії Болеслава Маріяна Слабого і Ервіна Качинського, яким акт обвинувачення закидав, що вони знущалися над новобранцями та ще й забирали від них гроші. Приводом до процесу був факт, що один вояк Герман утік із Лодзі до Німеччини і написав до батька, що здезертирував тому, бо капралі тортурували його. Батько дезертира подав справу до суду і назвав імена обидвох капралів. До розправи покликано 60 свідків вояків, які потвердили, що обвинувачені капралі били їх нагайками по голих плечах, копали остроґами, казали в ночі робити під ліжком рачки дефіляду та в ріжний спосіб катували рекрутів. Інші свідки оповідали про капралів нечувані річи: як капралі били їх остроґами в лице так, що ранили їх, вибивали зуби, казали держати кріси в одній руці так довго, аж новобранці умлівали і т. д. і т. д. Капраля Слабого засуджено на два роки вязниці, а Качинського на 6 тижнів вязниці.

— **Селянська доля.** Середньо-заможний господар Іван Б. в Утіховичах пов. Перемишляни трохи задовжився. Дня 15. вересня ц. р. вибрався до Перемишлян, щоби пожичити грошей та віддати менші довги. А що грошей не міг дістати, то за останній гріш „залив хробака“. Коли дома жінка не похвалила його поступку, приніс з ліса рушницю, щоби застрілити жінку. Однак жінка, прочуваючи лихо, утікла до доньки, а Іван положився на ліжко і замісць переспатись, застрілився.

— **Велика пожежа вибухла** в Ямельній коло Янова під Львовом наслідком неосторожности з вогнем. Згоріло 15 господарств.

# Виборчий порадник.

## НАЙВАЖНІШІ ПОСТАНОВИ ВИБОРЧОЇ ОРДИНАЦІЇ.

**Виборчі рекламації і спротиви.**

Арт. 36. 1) Рекламації проти поминення в списку особи управненої до вибирання полагоджує безпроволочно обводова комісія, видає в тій справі рішення і згідно з цим доповнює список виборців.

2) Якщо зайде цього потреба, тоді може обводова комісія зажадати від того, що вносить рекламацію, д о п о в н и т и предложені докази.

3) Своє рішення доручає обводова комісія особі поминеній у списку в спосіб приписаний в арт. 37. уст. 2 і одночасно оголошує це оповісткою, вивішеною в льокалі виборчої комісії.

ПОЯСНЕННЯ: Кожний виборець має право внести рекламацію за непоміщені у списку особи. Коли отже хтось в рекламаційному речинці не є присутний на місці, то може прохати іншу особу, щоби вона внесла за нього рекламацію.

**Зразок рекламації виборця проти поминення його в списку виборців.**

До Обводової Виборчої Комісії
в . . . . . . . . .

Рекламація.

(Імя і прізвище) . . . . . . . . замешкалий в громаді . . . . . . . . повіту . . . . . . . просить Комісію помістити його на списку виборців до сойму громади . . . . . . . . тому, що прислугує йому право вибирання в тій громаді.

1) Підписаний є горожанином польської держави. Доказує це: долучене свідоцтво приналежности, удостовірений відпис „доводу особістого“, пашпорту, військового документу, витягу з книг населення, робітничої книжечки і т. п. (Вистане долучити один з тих документів).

2) Підписаний укінчив дня 29. серпня ц. р. отже перед днем оголошення виборів 21 рік життя. Доказує це долучений витяг з метрики, свідоцтво уродження.

3) Підписаний мешкав день перед оголошенням виборів і мешкає дальше в громаді . . . .

Доказ: мельдункова карточка, переслухання свідків . . . . . . . . . обох з . . . . . . . . .

4)) Підписаний був вправді в 1919 р. караний за проступок крадіжки одномісячним арештом, але кару відбув ще в 1919 р. отже від відбуття кари минуло більше як 3 роки.

На підставі повищого підписаний на основі обовязуючих законів не є позбавлений права вибирання.

Тому Обводова Виборча Комісія зволить умістити підписаного в списку виборців в громаді . . . . . . . . .

(Місцевість), дня . . . . . . . 1930 р.

(Імя і прізвище і точна адреса того, що вносить рекламацію.)

ЗАВВАГА: В зразку поміщено відповідь на всі можливі причини невнесення у список виборців. Якщо той, що вносить рекламацію, знає про причину поминення в списку, має опрокинути лише ту причину. Рекламацію можна вносити також разом за кілька осіб, бо кожний виборець може вносити рекламацію за інших виборців.

Арт. 37. 1) Про внесення рекламації проти вписання до списку виборців особи неуправненої до вибирання, обводова комісія має обовязок на протязі 24-ох годин повідомити ту особу, якої право вибирання піддано в сумнів, з поученням, що прислугує їй право протягом 3-ох днів від дати доручення, але **не пізніше, як до 48 днів від оголошення виборів,** внести на письмі або устно до протоколу спротив підтверджений доказами.

2) Доручення має наступити або почтою за зворотним рецепісом, або за потвердженням відбору до рук власних повнолітнього члена родини, чи домівника тої особи, якої право вибирання заквестіоновано.

3)) Обводова комісія розглядає рекламацію і евентуально внесені спротиви та видає рішення.

4) Доручення децизії інтересованим сторонам слідує способом передбаченим в уст. 2.), а рівночасно обводова комісія оголошує рішення через вивішення оповістки в льокалю виборчої комісії.

ПОЯСНЕННЯ: Кожний виборець може процесуватися за права виборців, навіть колиби він і не був особисто заінтересований. Тому кожний громадський виборчий комітет повинен одному або і декільком своїм членам доручити пильнувати списку виборців, щоби не бракувало ні одного управненого виборця, та щоби ні один неуправнений не був поміщений у списку.

**Зразок рекламації проти поміщення в списку осіб, що не мають права вибирати.**

До Обводової Виборчої Комісії
в . . . . . . . . .

Рекламація.

Петро Назарчук замешкалий в Долинянах рогатинського повіту, прохає про вичеркнення зі списку виборців громади Долинян осіб, яким не прислугує право вибирання, а саме:

1) Бартоломея Дзедзіца і Ядвігу Дзедзіц, тому що вони замешкалі в селі щойно тиждень числячи від дня розписання виборів.

Доказ: переслухання громадського поліціянта Богдана Петришина і підписаного.

2) Хаїма Ґруфта і Мацея Бжозу тому, що вони в дни розписання виборів не мали покінчених 21 літ життя.

Доказ: метрики уродин, які Обводова Комісія зволить зажадати.

3) Антоніну Свідер і Панька Хруня, з яких перша була в 1929 р. карана за проступок обману, а другий за проступок крадіжи.

На підставі повищого наведені особи є позбавлені права вибирання і тому Обводова Виборча Комісія зволить вичеркнути їх зі списку виборців.

Долиняни, дня . . . . . . . 1930 р.

Петро Назарчук
господар в Долинянах.

**Зразок спротиву проти рекламації, в справі вичеркнення виборця з виборчого списку.**

До Обводової Виборчої Комісії
в Ходачкові.

Спротив.

Дня . . . . . . . 1930 р. Обводова Виборча Комісія повідомила підписаного, що Ян Бромільскі вніс рекламацію проти поміщення підписаного в списку виборців громади Ходачків, тернопільського повіта, мовляв тому, що підписаний не є горожанином польської держави, що був караний за злочин тяжкого ушкодження тіла, і що в день перед розписанням виборів не мешкав в громаді Ходачків.

Докази Яна Бромільського не є стійні:

1) Підписаний є горожанином польської держави.

Доказ: залучене в удостовіренім відписі свідоцтво приналежности і „довуд особісти“.

2) Правдою є, що підписаний був караний за злочин тяжкого ушкодження тіла карою 4-літньої вязниці, але це було ще в 1914 р. Підписаний відбув кару в 1918 р., а від того часу минуло вже більше як 5 літ.

Доказ: Акт карного Суду в Тернополі Фр. 124/1914. р.

3) Підписаний мешкав день перед розписанням виборів в громаді Трибухівці.

Доказ: посвідка замельдування і свідки: Михайло Правдолюб і Петро Коваль, господарі в Трибухівцях.

Тому Обводова Виборча Комісія зволить відкинути рекламацію Яна Бромільського.

Ілько Крілик
Господар в Трибухівцях.

**Всі виборчі письма вільні від стемплевих оплат.**

Арт. 101. Всі письма в справі виборів, а зокрема прошення сторін в рекламаційному поступованні (арт. 35—41) зголошення ліст кандидатів і потвердження підписів на тих зголошеннях, протоколи, заяви і т. п. є вільні від всяких стемплевих оплат і інших належитостей.

Кожний має право жадати від урядуючого члена комісії, щоби приняв до протоколу його устну рекламацію, значить, щоби записав це, що йому скаже як рекламацію. Такий протокол-рекламацію має підписати той, що вносить рекламацію. Крім підпису мається подати точну адресу. Можна також рекламацію самому собі написати і вручити членові виборчої комісії за потвердженням відбору, або переслати почтою порученим листом. Але радимо нашим громадянам, звертатися за порадами у всіх рекламаційних справах до українського виборчого комітету, бо тільки тоді є запорука, що рекламація буде добре написана.

# ДОПИСИ.

РОМАНІВКА пов. ТЕРНОПІЛЬ. Напад **„Стшельца“.** На весну цього року, як уже подавали наші часописи, „Стшелец“ з Романівки напав був зі сокирами на памятковий хрест знесення панщини і знищив його. А дня 28. серпня ц. р. був у Тернополі великий відпуст, на який ішло багато українських селян з ріжних повітів. Через Романівку вертало цього дня багато селян пішки та фірами. І на тих повертаючих селян напали місцеві „стшельци“, озброені в ножі та коли. Багатьох селян тяжко побили та поранили, забираючи при тім гроші та годинники, а дівчатам здирали черевики, хустки і т. п. Усіх тих напасників і грабіжників поліція арештувала і відставила до судового арешту в Тернополі.



# ГОСПОДАРСЬКІ ПОРАДИ.

**Закладаймо овочеві шкілки в осени.**

Овочевою шкілкою звемо грядки, де висіваємо зернята чи кістки овочевих дерев. В цій шкілці вони мають зійти і рости як дички аж до часу, доки не будуть звідси викопані чи на продаж як дичковий матеріял, чи до пересаджування рядами на друге місце, в окрему овочеву шкілку, де мають служити за підклади до щеплення або очковання шляхотних деревець.

Насінна шкілка не вимагає так богато землі і труду, бо тут висіваються овочеві зерна рядками і досить густо.

В насінній шкілці остають виплекані зернівки не довго, рік, а найбільше два роки. З річних дичок вибираємо в осени або з початком весни ті, що грубші, що стоять надто густо, щоби їх продати або пересадити в шкілку овочеву, а ті, що остали по тім прорідженню, ростуть в шкілці насінній на місці ще один рік, і за той час доростують і згрубіють, маючи більше простору.

Тому, що шкілка насінь має на меті кріпкий зріст зернівок, які посходять з висіяних зернят, треба під ці зернята землю старанно переробити і справити, а до цього якраз надається тепер осінна пора. Насінна шкілка мусить бути так само як і шкілка овочева передовсім добре огороджена парканом, плотом чи штахетами, щоби в ній не була шкода від худоби, дробу, заяців, то-що. Землю, призначену під шкілку, треба добре справити перегнилим гноєм, чи компостом, опісля глубоко переорати на два штихи глубоко перекопати рускалем. Потім добре розбиваємо землю залізними греблями і робимо грядочки широкі на 1.20 цм., а на грядочках робимо рядки віддалені від себе на 20 цм. Як сіємо більше зерен, і робимо більше грядок, то межи грядочками зіставити 40 цм. т. є. місце на стежку. Під сіяння зерен треба робити рівчики, глубокі на 5 цм. і в ці рівчики сіяти зерната рівно, не густо, опісля засипати компостом, чи доброю городовою землею.

Найліпше сіяти зернівки в осени, а щоби забезпечити їх від мишви, треба грядочки накрити галузками, смерековими, яловими, сосновими, то-що.

М. Б.

——o——

# Останні вісти.

Митрополит Шептицький відлетів 29. вересня літаком до Варшави на конференцію з урядом в справі замкнення українських шкіл.

——o——

# Ціни у Львові.

**Збіже.** Пшениця двірська 26·00—27·00; збірна 24·75—25·25; жито 17·25—18·50·—; ячмінь 17·50—18·00; овес 16·75—17·52; сіно прасоване 10·00—12·00; солома 4·50—5·00.

**Набіл.** Маслосоюз платив кооперативам дня 29-го вересня: масло експортове 3·80; десерове 4·—; молоко 0·29, сметана 1·50, копа яєць 9·00—9·50.

**Мід.** Кооператива „Рій“ у Львові (вул. Бляхарська ч. 20) платить: гречаний мід (1 кл.) 2·00—2·30; липовий і акац. 3·00; гірський 3·00—3·40.

**Худоба.** Корови 0·90—1·25; воли 1·00—1·15; ялівки 1·20 1·30; телята 0·75—1·90; свині товсті 1·60—1·80; гірші 1·40—1·45.

**Гроші.** Доляр ам. 8·96, канад. 8·88, чеська корона 0·26, франц. франк 0·35, швайц фр. 1·73, фунт шт. 43·60, лев 0·05, австр шілінґ 1·25, червонець 8—8·50.

——o——

Видає С-ка „Діло“, зар. стов з обмеж. пор. — За редакцію відповідає Ол. Кузьма. — З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.